

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

Кафедра фінансів

**Криховецька З.М., Цюпа О.П.,
Білий М.М., Кропельницька С.О., Щур Р.І.**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виробничої практики

для здобувачів освітнього рівня бакалавр за освітньою програмою
072 «Фінанси, банківська справа і страхування» та 072 «Фінанси, банківська
справа і страхування» (скорочена програма)

м. Івано-Франківськ - 2023

*Рекомендовано Вченою радою економічного факультету
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Протокол № 6 від 30/08/2023 р.*

Рецензенти:

Буртняк І.В. – д.е.н., професор кафедри економічної кібернетики Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

Ємець О.І. – к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

**Криховецька З.М., Цюпа О.П., Білий М.М.,
Кропельницька С.О., Щур Р.І.**

Методичні вказівки до виробничої практики для здобувачів освітнього рівня бакалавр за освітньою програмою 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» та 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» (скорочена програма). Івано-Франківськ, 2023. 36 с.

Методичні вказівки до виробничої практики складено для студентів II курсу, які здобувають ОР – бакалавр за освітньою програмою 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» (скорочена програма), та студентів IV курсу, які здобувають ОР – бакалавр за освітньою програмою 072 «Фінанси, банківська справа і страхування». Подано права й обов'язки студента-практиканта, програму проходження практики, яка охоплює глибоке вивчення процесу фінансово-господарської та управлінської діяльності підприємств, банківських установ, страхових компаній. Методичні вказівки передбачають ґрунтовне опрацювання, детальний аналіз цифрового матеріалу, розробку пропозицій та визначення напрямів удосконалення діючої практики.

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2023

Зміст

Вступ.....	4
1. Мета і завдання виробничої практики	4
2. Керівництво й організація практики.....	7
3. Права й обов'язки студента-практиканта.....	8
4. Програма практики.....	9
4.1. Зміст програми практики на підприємствах.....	9
4.2. Зміст програми практики у банківських установах.....	14
4.3. Зміст програми практики у страхових компаніях.....	19
5. Звіт про виробничу практику, вимоги до його оформлення	21
6. Порядок захисту та критерії оцінювання результатів проходження виробничої практики.....	22
7. Нормативне та навчально-методичне забезпечення практики.....	24
Додатки	28

Вступ

Складовою частиною навчального процесу у вищих навчальних закладах є проходження студентами практики як однієї з форм їхньої адаптації до умов, характеру та особливостей майбутньої професії.

Практика студентів організовується відповідно до “Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України”, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.93 № 93 та Положення про організацію та проведення практики студентів у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, затвердженого Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Протокол від 28 березня 2023 р. № 03.

Виробнича практика для студентів II курсу, які здобувають ОР – бакалавр за освітньою програмою 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» (скорочена програма) проходить в 4 семестрі навчання, а студентів IV курсу, які здобувають ОР – бакалавр за освітньою програмою 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» в 8 семестрі. Її тривалість визначається відповідними навчальними планами і складає – 6 тижнів.

При проходженні практики студенти керуються розробленою кафедрою фінансів програмою проходження практики, яка охоплює глибоке вивчення процесу фінансово-господарської та управлінської діяльності підприємств банківських чи страхових установ як підприємницьких структур.

1. Мета і завдання виробничої практики

Метою виробничої практики є поглиблення знань, які здобути студентами в процесі вивчення відповідних теоретичних курсів, передбачених освітньою програмою «Фінанси, банківська справа і страхування» (скорочена програма) та освітньою програмою «Фінанси, банківська справа і страхування» для здобуття освітнього рівня

«бакалавр»; формування у студентів вмінь і навичок самостійного виконання професійних завдань.

Під час виробничої практики студенти збирають практичні матеріали, які є невід'ємною основою звіту про проходження практики, а також базовим аналітичним матеріалом у випадку написання студентом бакалаврської роботи. Для проходження виробничої практики студенти направляються на підприємства та інші виробничі організації, банківські установи та страхові компанії.

Основні завдання практики:

- ✓ закріплення теоретичних знань з дисциплін спеціальності;
- ✓ оволодіння практичними навичками, технологією роботи з фаху безпосередньо на робочих місцях;
- ✓ вивчення та аналіз реальної ситуації в економіці у статичній та динамічній, зокрема безпосередньо на базі проходження практики;
- ✓ знайомство з технікою і технологією розробки, процедурами прийняття і реалізації управлінських рішень, що виникають у конкретній організації;
- ✓ збір матеріалу для здійснення студентської науково-дослідної роботи, виступів на семінарах і конференціях, виконання рефератів, курсових і кваліфікаційних робіт.

У результаті проходження виробничої практики на виробничих підприємствах та організаціях студенти повинні

знати:

- особливості організації та реєстрації суб'єктів господарювання – баз практики, в тому числі ознайомитись з їхніми статутними документами, системою управління і виробництва на підприємстві, положеннями й інструкціями функціональних служб і окремих посадових осіб, положеннями про оплату та стимулювання праці та ін. внутрішніми нормативними документами підприємств чи організацій;
- методику розробки виробничої програми підприємств, складання

бізнес-плану, визначення потреби в оборотних коштах, розрахунку ефективності використання оборотних та основних засобів;

- систему готівкових та безготівкових грошових розрахунків суб'єктів господарювання;

- методику проведення аналізу витрат та собівартості, а також порядок визначення цін на продукцію підприємства – бази практики;

- систему оподаткування суб'єктів господарювання;

- порядок формування і використання прибутку, а також ознайомитись з практикою організації та проведення економічного аналізу й оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання;

- особливості складання звітності про випуск продукції, про оплату праці, про використання основних засобів, про затрати на виробництво продукції, балансу підприємства, звіту про рух грошових коштів, про фінансові результати, про власний капітал та інших форм статистичної та фінансової звітності підприємств та організацій;

вміти:

- оформляти документацію щодо організації та реєстрації підприємства;
- розробляти виробничу програму підприємства;
- складати управлінську, статистичну та фінансову звітність підприємства;

- проводити аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства.

У результаті виробничої практики у банку чи страховій компанії студенти повинні

знати:

- законодавчі та інструктивні документи, що стосуються діяльності вказаних баз практики;

- сучасні методи, форми організації операцій в банках та страхових компаніях;

вміти:

- використовувати набуті теоретичні знання в практичній діяльності;

- здійснювати операції на окремих ділянках роботи банку чи страхової компанії;
- застосовувати сучасні інформаційні технології в банківській чи страховій діяльності;
- складати управлінську, податкову та фінансову звітність;
- здійснювати обслуговування підприємств, організацій – клієнтів банку чи страхової компанії.

2. Керівництво й організація практики

Студенти проходять виробничу практику на підприємствах, у банках чи страхових компаніях, із якими університет уклав відповідні угоди або які знаходяться за місцем їх проживання, якщо є письмова згода керівників таких організацій, підтверджена відповідним листом. Ті студенти, які навчаються за рахунок підприємств, банків, страхових компаній на основі цільових направлень, проходять практику в цих організаціях.

Керівництво практикою на базі практики здійснюють провідні спеціалісти підприємства, банку чи страхової компанії, яких наказом призначає керівник цієї організації.

Студенти відбувають із університету на практику і прибувають в університет після проходження практики самостійно в терміни, визначені деканатом факультету. Організацію і контроль за проходженням виробничої практики від ВУЗу здійснює особа, яка є відповідальною на кафедрі фінансів за виробничу практику студентів.

Крім того, кафедра фінансів призначає студенту методиста-керівника практики від ВУЗу, який здійснює поточний контроль за відвідуванням та практичним навчанням студента. Якщо під час проходження практики у студента виникають питання, він може отримати відповідну допомогу чи консультацію у свого керівника від ВУЗу.

3. Права й обов'язки студента – практиканта

До проходження практики на підприємстві, у банку чи страховій компанії студент повинен:

- отримати на кафедрі фінансів методичні рекомендації щодо проходження виробничої практики і направлення на практику;
- ознайомитися зі змістом програми практики, повторити ті питання теоретичного курсу, які необхідно поглибити при проходженні практичного навчання на підприємстві, у банку чи страховій компанії;
- отримати відповідний інструктаж від відповідальної особи за практику від ВУЗу.

По прибутті на підприємство, у банк чи страхову компанію для проходження практики студент наказом по цих організаціях закріплюється за керівником практики від організації. Після цього, *не пізніше як через 3 дні* студентом надсилається поштою чи приноситься особисто у ВНЗ повідомлення, що засвідчує його прибуття на підприємство (установу, організацію).

Під час проходження практики студент повинен:

- пройти інструктаж із техніки безпеки і суворо дотримуватися правил техніки безпеки під час проходження практики на підприємстві, у банку чи страховій компанії;
- дотримуватися правил розпорядку (режиму) роботи організації;
- регулярно вести записи в щоденнику про проходження практики (додаток А), які повинен підписувати керівник практики від організації в кінці кожного робочого дня;
- в текстовій частині звіту про проходження практики регулярно вести записи, що стосуються розкриття суті питань робочої програми;
- своєчасно готувати передбачені робочою програмою практики матеріали документальної частини звіту;
- без дозволу керівника практики від підприємства, банку чи страхової компанії не залишати своє робоче місце студента – практиканта.

За відсутності студента на практиці без поважної причини під час перевірки, здійснюваної керівником практики від ВУЗу, виробнича практика для такого студента може бути не зарахована та підлягатиме повторному проходженню. Якість проходження студентом виробничої практики оцінюється при захисті ним звіту про проходження практики.

4. Програма практики

4.1. Зміст програми практики на підприємстві чи іншій виробничій організації

Під час проходження виробничої практики студент повинен вивчити такі аспекти діяльності підприємства – бази практики:

1. Загальна характеристика підприємства:

- основні ідентифікаційні ознаки підприємства як юридичної особи (назва, дата створення, форма власності, приналежність до галузі, характеристика видів діяльності).

2. Порядок створення та реєстрації підприємства:

- статут підприємства, його коротка характеристика та порядок розробки. (*Додати до звіту: копію статуту підприємства*);

- особливості відкриття поточного рахунку в банку, оформлення візців підписів тощо.

3. Система управління підприємством:

- організаційна структура підприємства: схема управління підприємством, підпорядкованість основних функціональних служб і підрозділів, характеристика функціональних обов'язків основних ланок управління підприємством. (*Додати до звіту: положення про організацію роботи функціональних служб та посадові інструкції окремих посадових осіб (1-2 служби чи особи)*);

- виробнича структура підприємства: основні виробничі підрозділи

підприємства (цехи, дільниці і т.д.), їх спеціалізація, номенклатура й асортимент продукції (послуг), що ними випускаються. (Додати до звіту: схему структури виробництва підприємства).

4. Планування та організація діяльності підприємства:

- коротка характеристика виробничого (господарського) процесу підприємства;
- порядок і практика складання технологічних карт. (Додати до звіту: технологічну карту одного виробу з поясненнями);
- особливості складання виробничої програми підприємства в номенклатурі, асортименті та обсягах;
- порядок визначення рівня виконання виробничого завдання за останні два роки в грошовому і натуральному виразі;
- аналіз трудомісткості виробництва продукції та якості продукції. (Додати до звіту: звітність про випуск продукції за останні 2 роки);
- порядок складання планів підприємства щодо виробництва нових видів продукції, застосування новітніх технологій з виробництва;
- порядок складання бізнес-планів;

5. Персонал підприємства:

- рівень забезпечення підприємства трудовими ресурсами;
- аналіз використання трудових ресурсів на підприємстві за останні два роки (чисельність працюючих, продуктивність праці, заробітна плата і т.д.);
- аналіз співвідношення темпів росту виробництва продукції та середньої зарплати на підприємстві за останні 2 роки.

6. Організація оплати праці на підприємстві:

- система та основні форми оплати праці та форми стимулювання праці, які використовуються на підприємстві;
- порядок розрахунку норм виробітку і розцінок для працівників підприємства.

7. Соціальна діяльність підприємства:

- основні заходи, які проводяться підприємством стосовно планування соціального розвитку підприємства: забезпечення належних умов праці, побуту та проживання працівників, медичного обслуговування тощо;
- основні проблеми соціального захисту працівників підприємства.

8. Основні засоби підприємства:

- склад і структура необоротних активів підприємства за останні 2 роки;
- види обладнання та інші основні засоби, що використовуються у господарському процесі підприємства;
- аналіз термінів експлуатації та ступінь зносу основних засобів підприємства;
- методи нарахування амортизації, що використовуються на підприємстві;
- аналіз основних показників стану й ефективності використання основних виробничих фондів, які розраховуються на підприємстві.
- джерела та порядок фінансування капітальних вкладень на підприємстві.

9. Оборотні активи підприємства:

- склад і структура оборотних активів підприємства;
- перелік постачальників сировини і матеріалів для підприємства;
- порядок визначення потреби в оборотних коштах на підприємстві та розрахунку нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, у незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, для створення запасів готової продукції та ін.;
- розрахунок показників стану та ефективності використання оборотних коштів на підприємстві та здійснити їх аналіз за останні 2 роки;
- основні шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів, що можуть бути використані підприємством.

10. Витрати підприємства:

- склад і структура витрат підприємства;
- аналіз постійних та змінних витрат підприємства;
- склад і структура прямих та накладних витрат підприємства;
- аналіз динаміки адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат підприємства;
- порядок розрахунку собівартості продукції на прикладі 2 – 3 виробів, характеристика структури собівартості продукції підприємства;
- аналіз рівня витрат на виробництво і реалізацію продукції підприємства за останні 2 роки;
- порядок визначення цін на продукцію підприємства, аналіз динаміки рівня цін на підприємстві.

11. Доходи підприємства:

- види доходів підприємства, їх характеристика;
- порядок формування і розподілу виручки від реалізації продукції підприємства, провести аналіз обсягів виручки від реалізації продукції, описати фактори, що на неї впливають.

12. Фінансові результати діяльності підприємства:

- порядок формування прибутку підприємства, аналіз його динаміки за останні 2 роки;
- факторний аналіз прибутку підприємства, описати виявлені резерви зростання загальної величини прибутку підприємства;
- аналіз основних показників рентабельності діяльності підприємства за останні 2 роки;
- резерви збільшення прибутку та рентабельності підприємства;
- механізм розподілу та використання чистого прибутку;
- характеристика фондів та резервів підприємства, що утворюються за рахунок чистого прибутку, порядок їх використання.

13. Система оподаткування підприємства:

- основні види податків та обов'язкових відрахувань до державних цільових фондів, які сплачує підприємство;
- особливості справляння податків і обов'язкових зборів підприємством (ставки, терміни сплати, розрахунок бази оподаткування, пільги);
- оцінка рівня податкового навантаження підприємства за останні 2 роки.

14. Порядок грошових розрахунків підприємства:

- порядок проведення касових операцій на підприємстві;
- організація безготівкових розрахунків, які використовуються підприємством;
- порядок відкриття та види рахунків підприємства в банках.
- аналіз практики дотримання підприємством розрахунково-платіжної дисципліни.

15. Практика складання фінансової звітності на підприємстві:

- склад фінансової звітності підприємства;
- порядок складання балансу підприємства, звіту про фінансові результати, про власний капітал, про рух грошових коштів. *(Додати до звіту: копії фінансових звітів за 2 роки);*
- загальний аналіз даних фінансової звітності підприємства.

16. Оцінка фінансового стану підприємства:

- опис інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану на підприємстві;
- основні показники, що характеризують фінансовий стан підприємства за даними фінансової звітності, їх аналіз (розрахувати основні фінансові показники та провести їх аналіз щодо бази практики за останні 2 роки);
- пропозиції щодо покращення фінансового стану підприємства-бази практики.

17. Техніко-економічні показники підприємства за останні два роки вказати у таблиці, поданій у додатку В.

У документальну частину звіту про проходження виробничої практики на підприємстві необхідно подати такі документи:

1. Копію статуту чи іншого статутного документу, яким керується підприємство у своїй діяльності.
2. Схеми виробничої та організаційної структури підприємства.
3. Копію Положення про організацію роботи функціональних служб та посадові інструкції окремих посадових осіб (1-2 служби чи особи).
4. Звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами (форма №1-П)
5. Копія бізнес-плану чи іншого плану діяльності підприємства.
6. Технологічну карту одного виробу.
7. Копію Положення про оплату праці і матеріальне стимулювання працівників підприємства.
8. Звіти про використання праці і оплати праці.
9. Звіт про рух, стан і використання основних засобів.
10. Калькуляцію собівартості на 2 – 3 вироби.
11. Розрахункові документи (платіжна інструкція).
12. Баланс підприємства.
13. Звіт про фінансові результати.
14. Звіт про власний капітал.
15. Звіт про рух грошових коштів.
16. Додатки до фінансової звітності.

4.2. Зміст програми виробничої практики у банківських установах

1. Загальне знайомство з базою практики – банком.

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- дослідити історію становлення та розвитку банку, місію та стратегічні цілі банку;

- визначити види операцій, які має право виконувати банк згідно з ліцензіями;
- проаналізувати структуру та галузеву приналежність основної клієнтури банку;
- проаналізувати структуру основних послуг, які фактично надаються банком;
- дати характеристику управлінської та організаційної структури банку;
- описати основні завдання і функції структурних підрозділів банку;
- дати характеристику системи внутрішнього контролю в банку.

Схематичний матеріал та документи, що додаються до звіту:

Схеми організаційної структури банку.

Додатки: примірник статуту та інших установчих документів банку-базис практики, ліцензій.

2. Розрахунково-касові операції банку

2.1. Операції за поточними рахунками клієнтів-підприємств.

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- охарактеризувати порядок відкриття, ведення та закриття поточних рахунків у національній та іноземній валютах;
- визначити документи, необхідні для відкриття рахунку в банку;
- охарактеризувати особливості організації безготівкових розрахунків;
- охарактеризувати вимоги до оформлення платіжних інструкцій та порядок приймання документів банком;
- проаналізувати тарифи банку на розрахункове обслуговування своїх клієнтів-суб'єктів господарювання;
- визначити види платіжних систем, з якими працює банк;
- охарактеризувати організацію розрахунків з використанням банківських платіжних карток;
- проаналізувати тарифи банку за проведення операцій з платіжними картками;

Схематичний матеріал та документи, що додаються до звіту:

Зразок заповненої заяви на відкриття поточного рахунку підприємством.

Зразок картки зі зразками підписів і відбитком печатки.

Зразок заповненого договору банківського рахунку.

Зразок заповненої платіжної інструкції.

Зразок заповненого договору про відкриття карткового рахунку клієнтом-підприємством.

Заповнені бланки інших документів, що додатково використовуються банком-базою практики для здійснення операцій за іншими рахунками клієнтів.

2.2. Касові операції

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- дати загальну характеристику касових операцій; визначити види і порядок оформлення касових документів;
- описати порядок видачі готівки клієнтам,
- описати порядок приймання готівки в касу банку від клієнтів;
- проаналізувати тарифи банку на касове обслуговування.
- охарактеризувати конверсійні та обмінні операції з іноземною валютою, порядок їх оформлення.

Схематичний матеріал та документи, що додаються до звіту:

Зразок заповненого повідомлення підприємства-клієнта банку про отримання готівки для підкріплення; заповнений прибутковий та видатковий касовий ордер.

Зразки заповнених касових документів:

- 1) платіжна інструкція на переказ готівки
- 2) прибутково-видатковий касовий ордер
- 3) платіжна інструкція на видачу готівки
- 4) прибутковий касовий ордер
- 5) видатковий касовий ордер
- 6) грошовий чек

Документи, якими оформлюються конверсійні та обмінні операції з іноземною валютою.

Інші додаткові документи, що використовуються банком-базою практики для здійснення касових операцій банку.

3. Депозитні операції банку

3.1. Загальна характеристика діяльності банку на ринку депозитних послуг

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- охарактеризувати депозитні продукти банку в національній та іноземній валютах;
- проаналізувати процентні ставки за депозитами в національній та іноземній валютах порівняно з банками своєї групи, банками-лідерами та середньогалузевими показниками.

3.2. Механізм здійснення депозитних операцій з підприємствами

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- охарактеризувати порядок відкриття та ведення депозитних рахунків у національній та іноземній валютах юридичних осіб;
- визначити документи, необхідні для відкриття рахунків;
- охарактеризувати умови нарахування та сплати процентів за депозитними договорами банку.

Схематичний матеріал та документи, що додаються до звіту:

Зразок заяви на відкриття вкладу підприємством.

Зразок заповненого договору банківського вкладу юридичними особами.

4. Кредитні операції банку

4.1. Загальна характеристика кредитної діяльності банку

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- проаналізувати види кредитів, що надає банк, та структуру кредитного портфеля банку-базис практики;
- провести аналіз процентних ставок за кредитами банку – бази практики;

- охарактеризувати основні внутрішні нормативні документи, що регулюють здійснення кредитних операцій в банку-базі практики.

4.2. Кредитні відносини банку з підприємствами-суб'єктами господарювання

- охарактеризувати порядок видачі кредитів юридичним особам;
- визначити документи, які необхідно надати банку для отримання кредиту;

- охарактеризувати методiku оцінки фінансового стану юридичних осіб при прийнятті рішення про їх кредитування, яка використовується у банку;

- визначити види забезпечення, що приймає банк за кредитами юридичних осіб;

- охарактеризувати порядок нарахування та стягнення процентів;

- охарактеризувати організацію кредитного банківського моніторингу та описати основні кредитні санкції банку-базі практики;

Схематичний матеріал та документи, що додаються до звіту:

Заповнена заява на отримання кредиту підприємством.

Зразок техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) або бізнес-плану на отримання кредиту підприємством.

Зразок заповненого кредитного договору банку з підприємством-позичальником.

Зразок заповненого договору застави (поруки, гарантії). Зразок висновку про кредитоспроможність юридичної особи (на прикладі конкретного підприємства).

Зразок висновку кредитного комітету (на конкретному прикладі).

5. Оподаткування банківської установи та його специфічні особливості.

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- розглянути всі податки, збори і обов'язкові платежі, які сплачує банківська установа до бюджету та до цільових державних фондів;

- вказати об'єкт оподаткування, ставки податку, податкові періоди, пільги по податку, звітні форми;

- проаналізувати стан розрахунків банку по податкових платежах.

6. Аналіз фінансових результатів діяльності банку

В даному розділі звіту студенту-практиканту необхідно:

- описати особливості формування доходів та витрат банку;
- проаналізувати склад та структуру прибутків банку за даними фінансової звітності за останні 2-3 роки;
- проаналізувати показники рентабельності банківської установи.

Схематичний матеріал та документи, що додаються до звіту:

Форми фінансової звітності банку (звіт про фінансову діяльність (річний), звіт про прибутки і збитки, звіт про рух грошових коштів, звіт про зміни у власному капіталі).

4.3. Зміст програми виробничої практики у страхових компаніях

1. Загальна характеристика страхової компанії.

Ознайомитись із структурою страхової компанії (центральный апарат, філії, відділення). Органи управління, їх повноваження. Функціональні підрозділи страховика (управління, відділи відобразити схемами, показати їх підпорядкованість, описати основні функції).

Описати порядок створення та реєстрації страховика.

Охарактеризувати структуру клієнтів страхової компанії, їх галузеву приналежність.

Ознайомитися з нормативними актами, якими керуються страхові компанії.

2. Аналіз та характеристика страхової діяльності:

- охарактеризувати та проаналізувати страхові послуги, що надаються страховою компанією, за формами проведення (обов'язкове, добровільне);

- охарактеризувати та проаналізувати страхові послуги, що надаються страховою компанією, за галузями страхування (майнове; особисте; відповідальності).

3. Формування ресурсів страхової компанії.

Розглянути структуру й порядок формування власного капіталу страхової компанії в динаміці за 2-3 роки.

Проаналізувати склад і структуру залучених коштів (страхових премій) страховиків.

Проаналізувати порядок формування і розміщення страхових резервів страховика.

Провести аналіз грошових надходжень від фінансової та інвестиційної діяльності страховика.

4. Аналіз фінансово-майнового стану страхової компанії.

Дати оцінку фінансових результатів діяльності страховика.

Охарактеризуйте форми фінансової звітності, в яких міститься інформація щодо показників платоспроможності страхових організацій.

Проведіть загальну оцінку фінансового стану страховика.

Ознайомитись з порядком оподаткування доходів (прибутку) страхової компанії.

5. Система оплати праці працівників страхової компанії.

- порядок оплати праці штатних працівників;
- умови виплати комісійної винагороди страховим агентам, іншим посередникам та працівникам.

6. Порядок і правила проведення різних видів страхування: розробка, прийняття, затвердження.

Ознайомитись з процесом ліцензування страхових послуг.

Ознайомитися з технічними описами страхових програм (продуктів).

Вивчити порядок розробки та затвердження правил страхування на прикладі певного виду страхування.

Вивчити порядок укладання та ведення страхового договору, його структуру.

Ознайомитись з порядком оформлення пакету документів у разі настання страхового випадку та виплати страхового відшкодування (страхової суми, виплати).

Рекомендований перелік додатків звіту:

- правила страхування за видами страхування (зразки);
- зразки договорів на страхування майна, особисте страхування, відповідальності та ін.;
- пакет документів, що оформляться страховиком і страхувальником після страхового випадку (заява страхувальника, акт про страховий випадок, експертні висновки, інші підтверджуючі документи);
- форми фінансової звітності страховика: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати, (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал)

5. Звіт про виробничу практику, вимоги до його оформлення

Студенти після проходження практики подають на кафедру такі документи:

- звіт про проходження виробничої практики, підписаний керівником практики від підприємства на титульному аркуші;
- щоденник проходження виробничої практики, підписаний керівником практики від підприємства, завірений печаткою;
- відгук-характеристику на студента – практиканта, підписаний керівником практики від підприємства, завірений печаткою.

Звіт про проходження виробничої практики складається з двох частин: текстової та документальної.

Структура текстової частини звіту повинна відповідати змісту програми практики (розділ 4 методичних рекомендацій). У кінці текстової частини звіту необхідно подати висновки, у яких слід проаналізувати основні результати діяльності бази практики і накреслити можливі шляхи підвищення її ефективності.

Документальна частина звіту оформляється окремо додатками в кінці звіту. Оформлення титульного листка звіту подано в додатку Г.

6. Порядок захисту та критерії оцінювання результатів проходження виробничої практики

Протягом п'яти днів після завершення практики студент-практикант зобов'язаний подати на кафедру оформлений згідно всіх вимог **звіт про проходження виробничої практики**, який підлягає реєстрації та перевірці керівником практики від ВУЗу з метою допущення його до захисту. У випадку наявності суттєвих відхилень від вимог щодо змісту і оформлення звіту, він повертається на доопрацювання. Захист звітів повинен відбутися не пізніше як через десять робочих днів після закінчення практики.

Захист звітів з практики приймає комісія, яку призначає завідувач кафедри, до складу якої входять викладачі кафедри фінансів.

За результатами захисту студенту-практиканту виставляється диференційована оцінка, яка фіксується на титульному аркуші його звіту, у відомості і заліковій книжці. Підсумкова оцінка з виробничої практики визначається у стобальній шкалі за результатами її проведення та захистом у комісії за таким співвідношенням: 50 балів – за написання та допуск звіту до захисту, 50 балів – за його успішний захист.

Критерії оцінювання виробничої практики

Оцінка (бали)	Критерії диференціації
90-100	<ul style="list-style-type: none"> - Зміст і оформлення звіту про практику відповідають встановленим вимогам, відсутні зауваження керівників практики. - Характеристика студента від керівника з організації - позитивна. - Під час захисту студент демонструє відмінні знання та розуміння всього програмного матеріалу практики в повному обсязі.

70-89	<ul style="list-style-type: none"> - Наявні несуттєві зауваження щодо змісту та оформлення звіту про практику. - Характеристика студента від керівника з організації - позитивна. - У відповідь на запитання з програми практики студент допускає окремі неточності, хоча загалом має тверді знання.
50-69	<ul style="list-style-type: none"> - Недбале оформлення звіту з відсутністю окремих документів. - Переважна більшість питань програми у звіті висвітлена, однак мають місце окремі розрахункові чи логічні помилки, помилки в оформленні. - Характеристика студента в цілому позитивна. - При відповіді на запитання членів комісії з програми практики студент відповідає невпевнено, допускає помилки, не має твердих знань.
0 -49	<ul style="list-style-type: none"> - У звіті не висвітлено всі розділи програми практики або виявлено, що звіт підготовлений студентом не самостійно. - Характеристика студента стосовно практики і трудової дисципліни – негативна. - На запитання членів комісії студент не дає задовільних відповідей.

Підсумкова оцінка за курсову роботу у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС за схемою:

Шкали оцінювання			
Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90 – 100	5	відмінно	A
80 – 89	4	добре	B
70 – 79			C
60 – 69	3	задовільно	D
50 – 59			E
26 – 49	2	незадовільно (з можливістю повторного проходження)	FX
0 – 25		незадовільно (з обов'язковим повторним проходженням)	F

Здобувач освіти, який не виконав програму практики, відраховується з Університету. Студенту, який не виконав завдань програми практики з поважних причин, може бути надане право проходження практики повторно (в межах графіка освітнього процесу)..

7. Нормативне та навчально-методичне забезпечення практики

1. Господарський кодекс України. Харків : ПП "ІГВІНІ", 2005. 208 с.
2. Податковий кодекс України. Київ : ЦУЛ, 2011. 488 с.
3. Закон України "Про банки і банківську діяльність" №2121-III від 07.12.2000 (зі змінами).
4. КОДЕКС УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА 2597-VIII.
5. Закон України «Про акціонерні товариства» 2465-IX від 27.07.2022.
6. Закон України "Про страхування" № 85/96-ВР від 07.03.1996 (зі змінами).
7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV(зі змінами).
8. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/ 95 – ВР
9. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 року № 2464-VI
10. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку, затверджено Постановою Правління НБУ № 516 від 03.12.2003 (ред. від 01.08.2022)
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. №87 (зі змінами).
12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 628
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.99 № 242
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»,

затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 № 246

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 № 237

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 № 290

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 № 353

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 № 601

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 19.05.2005 № 412

24. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, затверджена Постановою Правління НБУ 29.07.2022 № 163).

25. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затверджена Постановою Правління НБУ 29 липня 2022 року Київ № 162

26. Положення про порядок емісії та еквайрингу платіжних інструментів , затверджено Постановою Правління НБУ 29.07.2022 № 164.
27. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України, затверджена Постановою Правління НБУ № 502 від 12.12.2002 (зі змінами).
28. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене наказом Міністерства фінансів України №49/121 від 26.01.2001 р.
29. Лист ДПАУ «Про Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок)» від №7141/10/20-0017 від 15.06.98 р.
30. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 23.02.98 р. №22.
31. Методика проведення поглибленого аналізу фінансового-господарського стану підприємств та організацій, затверджено Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. №81.
32. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блашук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с
33. Банківські операції : навч. посіб. / Левандівський О. Т., Деметер П. Е. К. : Знання, 2012. - 463 с.
34. Бердар М.М. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2010. –350 с.
35. Березін О.В. , Березіна Л.М., Бутенко Н.В.. Економіка підприємства: Навч. посіб. Рекомендовано МОН. К.: Знання, 2009. 390 с.
36. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навч. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
37. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства : Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 304 с.

38. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
39. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. К.: ЦУЛ, 2009. 728 с.
40. Кропельницька С. О. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. [для самот. вивч. дисц., напрям підготовки «Фінанси і кредит»] Івано–Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2013. 209 с.
41. Кропельницька С. О., Щур Р.І. Страхування: Конспект лекцій для студентів заоч. форми навч. Івано-Франківськ, 2012. 82 с.
42. Кропельницька С.О., Плєць І.І. Страхові послуги. Навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання напряму підготовки «Фінанси і кредит. Івано-Франківськ: ПП Бойчук, 2012. 204 с.
43. Податкова система: Навчальний посібник / Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.
44. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
45. Стечишин Т. Б. , Луців. Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник [2-ге вид. випр. і доповн.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 404 с.
46. Хома І.Б., Андрушко Н.І., Слюсарчик К.М. Фінансовий аналіз: Навч посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. 344 с.
47. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: Підручник. К.: ЦУЛ, 2008. 566 с.
48. Шубіна С. В. Економічний аналіз : практикм / С.В. Шубіна, Ж.І. Торяник. К. : Знання, 2007. 230 с.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

**ЩОДЕННИК
ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ
ПРАКТИКИ**

на _____
(назва підприємства, установи, організації)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

освітній рівень _____

спеціальність _____
(назва)

_____ курс, група _____

Продовження додатку А

Хід виконання програми практики

№ з/п	Дата виконання	Зміст виконаної роботи	Відмітка про виконання
1.			

Продовження додатку А

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

Висновок керівника практики від вищого навчального закладу про проходження практики

Дата захисту „____” _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою _____
(словами)

за університетською шкалою _____
(цифрами і словами)

за шкалою ECTS _____

Керівник практики від вищого навчального закладу

_____
(підпис)   (прізвище та ініціали)

Додаток В

Техніко-економічні показники підприємства

№ п/п	Показники	Од. виміру	Базовий рік	В т.ч. за кварталами				Звітний рік	в т.ч. за кварталами				Звіт./баз. Темп росту %	Приріст, %
				I	II	III	IV		I	II	III	IV		
1.	Готова продукція в діючих цінах	тис.грн												
2.	Виручка від реалізації продукції	тис.грн												
3.	Чисельність працюючих, усього	чол.												
3а	у т.ч. промислово-виробничого персоналу (ПВП)	чол.												
4.	Фонд оплати праці, усього	тис.грн												
4а	у т.ч. промислово виробничого персоналу	тис.грн												
5.	Сер. місячна з/п 1-го працюючого	грн.												
6.	Середньомісячна з/п 1-го ПВП	грн.												
7.	Продуктивність праці (середньорічний виробіток на 1-го ПВП)	грн.												
8.	Балансова вартість ОВЗ	тис.грн												
9.	Фондовіддача	грн.												
10.	Знос ОВЗ	тис.грн												
11.	Собівартість готової продукції	тис.грн												
12.	Прибуток від реалізації продукції	тис.грн												
13.	Рентабельність продукції	%												
14.	Чистий прибуток підприємства від всіх видів діяльності	тис.грн												
15.	Дебіторська заборгованість	тис.грн												
16.	Кредиторська заборгованість	тис.грн												

Примітка: при неможливості збору даних за кожен квартал – навести дані в цілому за останні 2 роки

Додаток Г
Фінансово-економічні показники банку

№ п/п	Показники	Од. виміру	Базовий рік	В т.ч. за кварталами				Звітний рік	в т.ч. за кварталами				Звіт./баз. Темп росту %	Приріст, %
				I	II	III	IV		I	II	III	IV		
1.	Активи	тис.грн												
2.	Кредити, надані банкам	тис.грн												
3.	Кредити, надані клієнтам	тис.грн												
3а	у т.ч. фізичним особам	тис.грн												
4.	Інвестиції в цінні папери	тис.грн												
5.	Капітал банку	тис.грн												
5а.	Статутний капітал	тис.грн												
6.	Зобов'язання банку	тис.грн												
7.	Кошти банків	тис.грн												
8.	Кошти клієнтів	тис.грн												
9.	Цінні папери власного боргу	тис.грн												
10.	Процентні доходи	тис.грн												
11.	Процентні витрати	тис.грн												
12.	Комісійні доходи	тис.грн												
13.	Комісійні витрати	тис.грн												
14.	Чистий прибуток	тис.грн												
15.	Дебіторська заборгованість	тис.грн												
16.	Кредиторська заборгованість	тис.грн												

Примітка: при неможливості збору даних за кожен квартал – навести дані в цілому за останні 2 роки

Додаток Д

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Економічний факультет

Кафедра фінансів

ЗВІТ про проходження виробничої практики

на _____
(*назва бази практики*)

Студента групи Ф-__

_____
(П.І.Б.)

Керівник практики від вузу

_____
(посада та П.І.Б.)

Керівник практики від підприємства
(банку, страхової компанії)

_____
(посада та П.І.Б.)

_____ (підпис)

м. Івано-Франківськ

20__ р.